

Acăsta făia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 florini v. a.
pentru membri aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
10 franci cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Făia Asociațiunei transilvane pentru literatură română
și cultură poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonează la Comi-
tetul asociațiunei în
Sibiu, său prin posta
său prin domnii co-
lectori.

Nr. 23.

Brasovu 1. Decembre 1871.

Anulu IV.

Sumariu. — Disertație tienuta la 8. Aug. 1871 in adun. gen. a asoc. trans. etc. de Iónu Dim'a Petrascu. (Fine.) — Procesu verbale. — Ratiocinu. — Una cestiune d'in economi'a nationale. — Colectiune de diplome istorice transilvane. (Continuare). — Apelu de abonamentu la dictionariulu limbei romane. — Publicarea banilor incursi. — Bibliografia.

Disertație tienuta la 8. Aug. 1871 n. in adun. gener.
a asoc. trans. etc. de Iónu Dim'a-Petrascu, directorele
școlei „Radu Negru.“

(Fine.)

Dupa educatiunea primaria vine negresitu cea secundaria că o continuare a celei primarie. De asta educatiune se impartasiesc mai puçini copilasi romani; fia d'in caus'a seraciei, fia d'in indiferentismu, fia d'in lipsa de institute natiunali umaniore, faptul este siguru, ca elu in proportiune cu numerulu romanilor este micu numerulu tinerimei, ce frecuentează clasele de umanitati. Seraci'a si indiferentismulu nu escusa.. Caus'a micului numeru este lips'a de institute scolastice mai resarite, lipsa de gimnasie, că-ci la o natiane de 10—12 milioane 15—20 de gimnasie, acăsta suma devine ridicula. Ce trebue inse se ne imbucure este, ca aceste gimnasie suntu inzestrare cu personalu eminentu, ca in ele se propune, se invatia educatiunea si instructiunea dupa sistemele cele mai bune pedagogice. Cu tōte astea, romanii se se silésca a-si ridică atătea gimnasie, că se vina căte unulu totu la 20 pâna la 30 de mii populatiune.

Intorcendu-me acum dela aceste reflesiuni, mi-se pare ca educatiunea mamăsca, primaria si secundaria, ar formă o educatiune, o instructiune indispen-sabile, chiaru necesaria a poporului nostru; că-ci fara aceste trei stadi ale educatiunei, poporul nostru nu se poate radică preste barierele vietii primitive. Si numai dupa percurgerea acestei educatiuni vine educatiunea de fachu, care claséza pre poporu in 3 parti si care are trei ramuri:

1. Educatiunea necesaria pentru o anumita clasa a societatii, ai carei membri au se remana in tōta vieti'a, se cultive agrii.

2. Educatiunea necesaria pentru clas'a de midiulocu, care o formează burgesi'a.

3. Educatiunea si instructiunea necesaria pentru clas'a cea mai alăsa a societatii, numita clas'a doctiloru, a invetiatiloru.

Se ne oprim puçinu aci, mariti domni! si se ne punem intrebarea acumu: Avemu noi scăole de asemenea specialitati, in cari romanii se priimăsca astufelui de instructiune si educatiune? Déca vomu trece in revista tōte institutiunile nostra de invetia-

mentu, respunsulu pe cătu mi-se pare de facile, pe atătu este elu de dorerosu. Unu n'avemu dore-ro-su este respunsulu, ce ni-lu potemu dă intr'o cestiune asia de grava. Scăole de specialitate prin cari se punem pre sateanulu romanu pe unu petioru modernu inveriandu-lu economia rationale, mai nu avemu. O scăola doue in Romani'a libera de acestu fachu atătu cătu o picatura de apa in Oceanu. Noi romanii d'in Austri'a n'avemu neci o scăola, unde se inverie romanulu sateanu, economi'a rationale: cumu se-si semene elu pamentulu? Cu ce semintie? Cumu se le schimbe, că se aduca fructe mai bune si mai multe? Cumu se are agrii si cu ce instrumente? Cu puçina modificatiune elu lucra pamentulu si adi, cumu se lucră acumu căteva sute de ani. Ici colea căteva exceptiuni. Dar se ne intrebamu mai departe: Cumu stamu cu scăolele de meserii, prin cari se formamu burgesi'a? Responsulu la acăsta intrebare de vieti'a este de totu tristu. Unu reu esistente aduce altu reu. Romanii d'in Romani'a libera si-au intemeiatu căteva scăole de meserii. Noi romanii d'in Austri'a n'avemu neci o scăola de meserii. Aru trebui cu o óra mai nainte se ne intemeiamu scăole de meserii atătea, cătă se ceru, pentruca prin ele se ne formamu burgesi'a; pentruca fără clasa de midiulocu astadi nu mai poate traí unu poporu. Scăole de meserii, scăole de agricultura, scăole de silvicultura, scăole unde se se inverie sciintiele reali, scăole anume pentru montanistica trebue se ne infiintiamu, pentruca déca vremu se tienemu contu de progresele ce le face omenirea pe fia-care minutu, la fia-care pasu, atunci că se nu remanemu indereptu in cultura si civilisatiune, trebue se ne facem scăole de tōte fachurile, in cari romanii se priimăsca educatiune necesaria si suficienta de a poté esiste că natiane. Este o conditiune de vieti'a a ne formă tōte trei clasele, si clas'a de diosu, care o formează agricultorii si clasa media, care o formează burgesi'a, si clas'a cea mai inalta a societatii nostra, care o formează invetiatii. Mari bogatii ascunde pamentul nostru in sinulu seu. Déca noi nu vomu avea ómeni de fachu, ne voru esplota strainii, cari voru veni deodata cu drumulu de feru in partile nostra, se se folosesc de nesciint'a nostra, ducendu-ne afara d'in patria imensele bogatie, ce ascundu pamenturile nostra in sinulu seu. Tōte aceste educatiuni, mariti

domni! generali si de fachu trebuie se le percura romanulu, pentrucă se ne potemă prezenta in afara că natiune bine constituita, plina de vitalitate. Atunci romanii voru avea unu viitoru demn de sublimele incepaturi ale latinitatii.

Ce se atinge de clasa inalta a invetiatilor si de scôlele unde ei se formează, adangu numai atât, ca parte se formează in institute naționali academice, parte in institute straine. Astufeliu de institute avemă in tota romanimea vreo două, noi in Austria neci unul, si ne suntu de lipsă că panea de tote dilele.

Cu unu cuventu, tote aceste scôle cu educatiune necesaria, de fachu, si inalta, ne trebuie in asia numeru, in cătu romanulu se priimăsca educatiunea necesaria, naționale, apoi europeana, sociale si in celu mai adeveratu sensu alu cuventului universale, că naționea romana se ajunga la marire si fericire!

Facendu acumu, mariti domni! o revista asupra celor discutate pâna aci, nu voiu esita unu singuru momentu macaru de a constata, ca educatiunea este o opera de cea mai imensa estensiune! Diferitele ei forme mai nu le potemă numeră. Cu tote astea ea este o opera simpla pentru cuventulu, ca urmaresce unu singuru tielu: de a radică adeca pre omu, de a perfectiună in elu natură si demnitatea omenescă, ajutandu-lu se 'si plinăsca cu onore missiunea prepamentu. Dar ori cari ar fi si ori cătu de multe ar fi formele de cari usăză omenimea in crescerea filioru sei, faptulu este singuru, ca educatiunea urmaresce unu singuru scopu, care consiste in a cultivă pre omu, se fia capabile de a suplini cu cea mai mare scumpete diferitele datorintie familiare, naționale, politice, sociale si economice, candu va deveni la anii maiorenitati. Scopulu educatiunei este de a aprinde in omu schintei'ă divina pusa in inimă omului chiaru dela Dumnedieu. — De a destuptă in elu facultatile spiritului, cari se-lu condnăca pre calea cea nevestezita a nemorirei, se-lu conduca la religiositate si moralitate si prin acestea la frumosulu seu destinu. Educatiunea are de a face din omu o fintia intelectuale morale, o fintia cu astufeliu de calitati, dupa cumu societatea si religiunea pretindu dela elu. Si fiendu-că fintia omenescă consta din corp și spiritu: urmăza de sine, ca educatiunea trebuie se pörte grije de amendoue astufeliu, in cătu unu spiritu sanatosu se locuiésca intr'unu corp si sanatosu (mens sana in corpore sano). — Cu unu cuventu, educatiunea are de a forma din fintia nostra pre omulu de inima, pre omulu de caracteru, pre omulu asia dupa cumu le-a creatu Dumnedieu, pre omulu vechiului seu. In fine educatiunea are de a cresce pre christianulu, de a forma inimi christiane, si astufeliu a radică pre omu pâna la sublimitatea adeverurilor evangelice! — Asia dar pâna candu educatiunea generale are de a cresce pre omulu, omu in sensu christiana, educatiunea speciale trebuie se-lu prepareze

pentru vocatiunea sa speciale, la care 'lu avisăza pro-vedinti'a, positi'a sa sociale, talentele sale si inclina-tiunile sale personali! — Pe candu dar educatiunea speciale necesaria destoinicesce pre fiului poporului dela sate la imprimirea celor mai modeste si mai in-fierioare functiuni; pe candu educatiunea profesionista pregatesce si formează burgesi'a; pâna atunci educa-tiunea cea mai inalta științifica pregatesce pre cei mai inalti dignitari si functiunari cetățianesci, politici si naționali. — Tote aceste educatiuni diferite sub influența unui cugetu mai sublimu, trebuie se se in-trunăsca in o complecta armonia, spre secur'a ajunge-re e scopului finale.

Eca oper'a carea trebuie se o lucre educatiunea! Eca scopulu ce educatiunea urmaresce, — de a cre-sce pre omulu de asia, in cătu se nu-si jigniesca neci interesele sale, neci ale societatii de care apartine. Educatiinea se-lu pună in pozitii d'asi ocupă locul cuvenit in ierarchia sociale asemelilor sei, pentrucă se mărgărelu nestramătatu pe calea nemori-rei, si astufeliu se-si imprimăsca cu onore missiunea pre acestu pamant!

Acăsta este, stralucita adunare, deslegarea marei probleme a educatiunei si instructiunei publice.

Si cu acestea am onore a inchiaia discursulu multiamindu-ve, mariti domni! pentru atentiunea si patientia cu care ati binevoitu a me ascultă.

Nr. 286 — 1871.

Procesu verbale

Iuatu in sedinti'a lunaria a comit. asociat. trans. tenuute in 8. Noembre c. n. 1871 sub presidiulu dlui vicepres. Iac. Bolog'a, fiendu de facia domnii membrii P. Dunca, E. Macelariu, bar. D. Ursu, I. Hannia, I. Tulbasiu, P. Rosc'a, C. Stezariu, Vis. Romannu, Z. Boiu, I. V. Rusu, V. Ardeleanu si I. Cretiu.

§ 152. Presidiulu asociatiunei transpune 3 bu-cati monete vechi, din care done de argintu si un'a de arama, daruite pentru museulu asoc. de Andreiugia din Galesiu, scaunul Silistei. (Nr. prot. ag. 271, 1871.)

Se predau dlui bibliotecarin spre a se pastră in colectiunea numismatica a asoc., si totu-odata darui-toiului resp. i se esprime recunoscientia protocolaria.

§ 153. Stipendiati asoc. Constantin Barbesu, ascultatoriu de technica in Monachiu (München), Pin-ta Ternaveanu, ascultatoriu de silvicultura in Maria-brunn, Elia Daniela si Aaronu Hamsea, ambii juristi in Sibiu, conformu conclusului adunarei gener. dela Fagarasiu sub p. 19, si-asternu reversalele recerute, priu care se deoblega, cumu dupa absolvirea studiilor, voru servi in patria, in cătu 'si voru află postu coresponditoriu (vedi Nrii 267 si 276, 1871).

Spre scientia.

§ 154. Secret. II. presentă scrisori'a directiunei gimnasiali din Brasovu ddto 7¹⁹. Oct. a. c. prin care acea aduce la cunoșcientia comitetului, cumu-că

studentele de a III-a clăse la scările reale române d'in Brasovu, Georgie Boieriu, caruia in siedintă comitetului d'in 30. Sept. a. c. i-se conferise unu stipendiu de 50 fr. v. a., si-a falsificat uinele note d'in testiomniulu scol., pre bas'a caruia i-se dede stipendiulu amentitul, si că acésta falsificare s'a constatatut si d'in fassiuinea propria a respectivului scolariu, facuta inaintea conferentiei profesorale, pentru care fapta acela s'a si pedepsit pre cale disciplinaria. (Nr. prot. ag. 270, 1871.)

In urmarea acesteia, escanduse cestiunea, déca nūmitulu scolariu in urm'a faptei sale, mai merita a se lasa in usuarea stipendiului conferit, ori a i-se subtrage si conferi altuia? Comitetul cu majoritate de tōte voturile, afara numai de votulu secretariului II. că referente, decide: că subtragenduse susu-amentitului scolariu stipendiulu degiā conferit, acela se se dechiare de vacante, si totu-odata pentru confrerea aceluia, se se publice concursu cu terminulu pāna in 10. Dec. c. n. a. c.

§ 155. Directiunea gimnasiale d'in Naseudu a sterne scrisori'a stipendiatului asoc. Bas. Borgovanu, studente in VIII. clase gimn., prin care acela si esprime in terminii celi mai frumosi, multiamit'a sa pentru stipendiulu de 50 fr., ce i-s'a conferit d'in partea comitetului. (Nr. prot. ag. 280, 1871.)

Spre scientia.

§ 156. Dn. secret. I., G. Baritiu pre langa scrisori'a sa de pres. 7. Noembre a. c. trimete in primirea comitetului 22 exemplaria d'in G. Lazaru de G. Sionu; 1 exempl. d'in „Ecuilibriu in antiteze“ de I. Eliade; 2 fascioare d'in Dictionariul societatiei academice, si un'a fascioara d'in Glossariulu numitei societati; cu aceea in drumare, că cele 2 fascioare d'in dictionariu si un'a fascioara d'in glossariulu societatieri academice, cumu si unu exemplariu d'in G. Lazaru se se reserve pentru biblioteca asoc., altu exempl. d'in G. Lazaru se se strapuna societatieri de lectura d'in institutulu archi-diecesanu, in fine exemplariulu d'in „Ecuilibriu“ de I. Eliade se se cumpere pre sém'a asoc. cu 4 fr. v. a., ér cele 20 exempl. d'in G. Lazaru se se vendia cu pretiulu de 40 cr. (Nr. prot. ag. 281, 1871.)

Conclusu. Pentru cartile daruite pre sém'a asoc. se esprime respectivilor daruitori (societatieri academice si G. Sionu) recunoscientia protocolaria, ér ecs. d'in écuilibru se se esolveze d'in partea redactiunei fóiei asoc. si se se petreca in computulu aceliei, asternendu la tempulu seu incóce. In fine cele 20 exempl. d'in G. Lazaru impartienduse intre membrii comitetului, pretiulu acelora se va străpune dluu secret. I., G. Baritiu, spre inaintare mai departe la locul destinatu.

§ 157. Dn. Liviu Iancu, teologu in seminariulu archi-diecesanu d'in Blasius, arata, că inca nu si-a primitu documentele alaturate la petitiunea sa, prin carea concurse la unu stipendiu d'in partea asoc.

In legatura cu acésta secret. II. raportéza, că nūmitului teologu inca in lun'a lui Octobre i-s'a retrimesu tōte documentele d'împreuna cu resolutiunea comitetului, pre calea oficiului archi-diecesanu d'in Blasius, si că in 3. Noembre s'a si incunoscientiatu despre acésta. (Nr. prot. 277, 1871.)

Spre scientia.

§ 158. Se presentéza cererea teneriloru stipendiati ai asoc. Elia Danila si Aaron Hamsea, ambii juristi la academi'a regia d'in Sibiu, prin care acestia se roga, că comitetul se decida, că stipendiale conferite, pre langa obligatiunea de a implini afacerile scripturistice in cancelari'a asoc., se li-se esolveze in rate lunarie anticipative, ér nu decursive, cumu se otarise in siedintă comitetului d'in 30. Sept. a. c. (Nr. prot. ag. 283, 1871).

Se decide a li-se resolví, cumu că comitetul nu se afla motivatu a si revocá conclusulu seu d'in 30. Sept. a. c., in poterea caruia amentitii stipendiati au de asi primi stipendiale sale in rate lunarie decursive.

§ 159. Se presentéza conspectulu cassei, despre perceptele si erogatele asoc. dela siedintă lunaria d'in 3. Oct. a. c. pāna la siedintăa presente. D'in acestu conspectu resulta, cumu că in restempulu nūmitu s'a incassatu numai 255 fr. 70 cr. si s'a erogatu mai alesu că stipendia si ajutoria 1069 fr. 80 cr. v. a. (Nr. prot. 284, 1871).

Spre scientia.

§ 160. Asemenea se presentéza conspectulu de starea fundului academiei, carele are in proprietatea sa 3739 fr. 63 cr. v. a. (Nr. prot. 285, 1871.)

Spre scientia.

§ 161. In legatura cu conspectulu cassei d'in §§-ii precedenti (159 si 160), se referéza in specialu despre banii incursi la asoc. parte că contribuiri la fondulu academiei, parte că tacse de membrii ordinari ai asoc. si anume:

a) prin dn. dr. Ios. Galu s'a trimesu că tacsa de membrii ord. 10 fr. (Nr. prot. 261, 1871);

b) prin dn. A. P. Alexi, candidatul de profesura in Gratiu, s'a trimesu pentru fondulu academiei 37 fr., d'in care 22 fr. că contribuire d'in partea romanilor d'in Gratiu, ér 15. fr. că venitu curatul dela o conferinta literaria tienuta de dn. trametiatorul in Siomcut'a mare. (Nr. prot. 272, 1871);

c) dela dn. advocatu in Abrudu, Bas. Popp d' Harsianu că ofertu in favórea fondului academiei statatoriu in 2 obligatiuni de statu cu couponii dela 1. Fauru 1872 200 fr. (Nr. prot. ag. 274, 1871);

d) prin dn. red. alu Albinei, Vincentiu Babesiu s'a trimesu că contribuiri pentru fondulu academiei 7 fr. (Nr. prot. 275, 1871), (vedi si Nr. 83 alu Albinei);

e) prin dn. redactoriu Alecsandru Romanu s'a trimesu pentru fondulu academiei că contribuiri 5 fr. 30 cr. (Nr. prot. 273, 1871);

f) dela dn. prot. dr. Ilariu Puscariu că tacsa de m. ord. alu asoc. pre 187%, 5 fr. si prenumeratiune la Transilvani'a 2 fr., la olalta 7 fr. (Nr. prot. 278, 1871);

g) dela dn. senatoriu P. Rosc'a tacsa pre 187%, 5 fr. (Nr. prot. 288, 1871).

Se iea spre scientia cu acea, că dlui oferente de sub c), carele binevoi a veni in ajutoriulu fondului academiei, cu o suma considerabila (de 200 fr.) se i-se esprime recunoscientia cea mai cordiale.

§ 162. Dn. cassariu presentéza conspectele despre interesele obvenitórie dupa couponii urmatórielor obligatiuni si anume: a) dupa couponii obligatiunilor de statu convertite, s'au incassatu că procente obvenitórie cu 1. Oct. a. c. 25 fr. 20 cr. in argento pentru asoc., ér pentru academia 8 fr. 40 cr. in argintu, (Nr. prot. 253 si 255, 1871); b) dupa couponii prioritatilor dela drumulu de feru trans., obvenitorii cu 1. Oct. a. c. s'au incassatu că interese 130 fr. in arg. (Nr. prot. ag. 252, 1871); c) in fine că interese dupa couponii obligatiunilor de statu, obvenitórie cu 1. Noembre a. c. 10 fr. 20 cr. (Nr. prot. ag. 287, 1871.)

Spre scientia.

§ 163. Dn. cassariu mai presentéza doue documente despre schimbarea baniloru de argintu cu charthia (B. N.) in valuta austriacă si anume; a) 155 fr. in arg. s'au schimbatu cu 179 fr. 80 cr. in charthii v. a. (Nr. prot. 259, 1871); b) 8 fr. 20 cr. in arg. s'au schimbatu cu 9 fr. 54 cr. v. a. (Nr. prot. 256, 1871.)

Spre scientia.

§ 164. Dn. cassariu arata, că d sa d'in consideratiune, că tacsele restante dela mai multi membrii ord. ai asoc. se se pôta incassá, a pregetitu unu conspectu despre toti membrii asoc., carii s'au inscrisu pâna si la adunarea gener. d'in Fagarasiu, si că in acelu conspectu se afla insemnate solvirile fia-carui membru, dupa sirulu aniloru, cumu si anii pre care restéza; deci propune, că comitetulu in interesulu incassarei restantielor, se decide tiparirea amentitului conspectu, intru unu numeru corespundietoriu de exemplaria, si impartirea aceluiia, pre calea directiunilor despart. cerc. si a colectorilor, pre langa anumite provocari, pre la toti membrii ord. ai asoc., că astufeliu se aiba ocasiune a se informá fia-care membru, că de candu si pâna candu a solvit tacsele prescrise si cu cătu mai restéza.

Presidiulu punendu la discusiune acésta propunere a dlui cassariu, dn. membru Vis. Romanu arata,

că tiparirea conspectului membrilor, in unu numeru asia mare (adeca pre căti membrii suntu) ar absorbe spese considerabili, si totusi scopulu, carele e incassarea restantielor, nu s'ar poté ajunge dupa dorintia; de aceea cugeta, că pentru tienera evidentiei dora ar fi de ajunsu, că consemnarea membrilor se se tiparéscă numai in fóia asoc., ér in cătu pentru incassarea restantielor, dupa parerea sa, s'ar recere alta modalitate si anume: d-sa propune, că fia-carui membru, aflatoriu in restantia, pre calea comitetelor cercuali ori a colectorilor (in partile unde nu exista inca comitete cercuali) se i-se trimetia d'in partea cassei, o cùietantia despre cuantulu, ce resteza, cu provocarea de a'lui solvi, — ceea ce se practisea cu efectu, si pre la alte societati de asemenea natura.

Aceste propuneri dedera ansa la desbateri indelungate si seriose; la care participara mare parte d'intre membrii presenti.

In fine, comitetulu, considerandu de o parte importantea cestiunei, de alta parte d'in motivulu, că cestiunea se se pôta studia d'in tóte punctele de vedere, se afla motivatu la propunerea dlui Romanu, a decide cu unanimitate: că operatulu dlui cassariu (constatoriu d'in 12 côle) se se predea spre reportare unei comissiuni, care, afara de dn. cassariu, se constea d'in alti 3 membrii alesi d'in senulu comitetului. De membrii acestei comissiuni se alesera domnii I. Tulbasiu; Vis. Romanu si I. V. Rusu.

§ 165. Dn. cosiliariu guberniale in pensiune Pavelu Dunc'a solvesce ofertulu seu, ce l'a subscrisu in favórea fondului academieei (vedi siedintia comitetului d'in 30. Maiu a. c. (§ 173) in sum'a 300 fr. (3 buc. oblig. de statu) (Nr. prot. 287, 1871). Totu dn. consiliariu mai susu-amentitu, doriendu a se face membru fundatoriul alu asociat. trans., pre langa sum'a de 100 fr., ce o solvise in 186 1/2 că membru ordinariu pentru totudeaua, mai respunde alti 100 fr. (in o obligaliune de statu). (Nr. prot. 288, 1871.)

Otertele acéste se primescu pre langa expresiunea celei mai cordiale recunosciente, intre aclamatiuni repetitive de: „Se traiésca.“

Verificarea procesului verbale a acestei siedintie se concrede domniloru baronu Ursu, P. Dunc'a si I. Hannia.

Sibiul datulu că mai susu.

Iacobu Bologa,
vicepres.

I. V. Rusu,
secret. II.

S'a cetitu si verificatu, Sibiul 10. Noembre 1871.
Ursu mp. P. Dunca mp. I. Hannia mp.

R A T I O C I N I U

despre sumele intrate si erogate in favórea unei radicande academia romana de drepturi.

Nr. curentu	Intrare	Banca-note		Argentu		Cass'a de pastrare		Obliga-tiuni de statu		Sum'a	
		fr.	cr.	fr.	cr.	fr.	cr.	fr.	cr.	fr.	er.
1	In urm'a ordinatiunei Nr. 116 din 30. Maiu 1871 a on. comitetu alu asociatiunei s'au deosebitu sumele intrate pana in 10. Iuniu 1871 in favórea radicandei academia romana de drepturi si manipulata la olalta cu avereia asociatiunei, si s'au petrecutu in Jurnalulu de cassa pentru fondulu academiei in suma . . .	.				1297	50	600		2367	95
De atunci incóce au mai intratu:											
2	Oferte si colecte parte dejá publicate, parte publicande	147		—	—	—	—	200		347	—
3	Interese dupa unu capitalu de 500 fr.	—		10	50	—	—	—		10	50
4	" dupa capitalele elocate in cass'a de pastrare in Sibiu pana ultim'a Iuniu a. c.	120	10	—	—	—	—	—		120	10
5	S'au elocatu de nou in cass'a de pastrare	—		—	—	559	10	—		559	10
6	Argintulu s'au schimbatu in BN.	12	49	—	—	—	—	—		12	49
	Sum'a	750	4	10	50	1856	60	800		3417	14

E r o g a t e.

7	Pentru tiparirea apelului, a cõeloru de subscriptiune, a jurnalului de cassa, a protocolulni pentru inscrierea eteritorilor, apoi pentru legatur'a protocooleloru si spesele postali	189	96	—	—	—	—	—	—	189	96
8	Banii elocati in cass'a de pastrare	559	10	—	—	—	—	—	—	559	10
9	Argintulu schimbatu ad Nr. cur. 6	—	—	10	50	—	—	—	—	10	50
Sum'a intratelor											
	Subtragendu erogatele cu	749	6	10	50	—	—	—	—	759	56
	Remane la adunarea generala a XI. in restu	—	98	—	—	1856	60	800		2657	58

Sibiu, 4. Augustu 1871.

Constantinu Stezariu,
c. r. capitanu in pensiune si cassariu alu asociatiunei.Vasile Ardeleanu,
subst. controlorius.

Bolog'a.

Una cestiune d'in economia nationale.

Dóra neci-unu poporu d'in imperiulu austriacu nu se occupa mai puçinu decât se occupa dacoromanii cu cestiuni vitali d'in scientia ce se numesce Economia nationale. Cătiva ómeni de acésta specialitate pe cari i avemu, nu prea sunt comunicativi, adeca sunt avari cu scientia loru, séu că dóra nu afla pe publiculu romanescu matoru, ori demnu de a'i comunica idei sanetóse si practice d'in acésta specialitate.

Noi nu voimu se mai asteptamu pe acestu campu dupa eruditii nostrii, ci vomu a reproduce aici una serie bogata de idei, asia precum le aflam pe acelea esite d'in pen'a unui jurisconsultu care stă la inaltimea tempului nostru. Dn. Al. Lupascu disponendum a se scôte pe spesele sale una a duo'a editiune d'in opulu repausatului Dionisiu Martianu (nascutu d'in Transilvani'a comit. Turdei) premitte unele conside-

ratiuni ale sale, cugetate profundu, scrise cu seriositatea propria aceluui barbatu in adeveru eminente, pe care noi ne luam volia a le reproduce aici intru totu coprinsulu loru, precum o mai facura si altii, pentru că ele merită cea mai de aprope attentiune a nôstra.

„Acestu studiu alu reposatului Martianu a fostu publicatu la 1860, in fati'a incercarei de atunci de a se inaugura prin lege colonisarea tierei cu germani.

Acumu aceeasi incercare reinnoinduse prin organulu „Internationale“ d'in Iasi, noi implinimu o datoria cătra tiera si in particulariu cătra ómenii nostri politici — căci totu binele si reulu intr'o tiera ilu facu ómenii ei politici — de a reedita acésta carticia, spre a lumina opinionea nationala, de ce va se dica propunerea presentata dejá adunarei, de a se aduce colonii germane.

Agentii logei francmasonice d'in Iasi, a careia doctrina cosmopolita de „omu si omu“ e in contra a totu ce este patria si nationalitate, care arunca petroliul cosmopolitismului asupra ecsistentiei natiunei, si lucrăza la destrugerea ei, s'au insarcinatu se vorbescă de interesele nationale.

Pe alta cale si prin o sistema de forma pacifica, ciocanulu si mistri'a asia numitilor liber-pietrari d'in Romani'a, lucrăza a destruge mai multu de cătu zidiri si monumente cari se potu éra reconstrui; ele sapa basele ecsistentiei natiunei, ele voru se derime insasi finti'a natiunei; si ce este si mai gravu, ele intreprindu acésta opera vandalica cu insesi midiu-lócele natiunei.

Esperientia este pentru tóta lumea intielegiunea ómeniloru; numai pre noi tóte nenorocirile si desastrele ce bintuie tiér'a, nu ne facu neci macaru atenti; — la atata apathia si amortire ne-a adusu cosmopolitismulu.

Se intreprinde in contra nostra unu resbelu de perire pe cale economică, — specie de asasinatu modernu; — urmamu noi insine, in contra nostra, unu sistem economic anti-nationalu, anti-socialu si anti-umanu, prin care ne destrugemu noi insine; cu totii simtimu si recunoscemu că mergemu reu, că ne ducemu in prapaste; inse nu numai că nu cautam unde e caus'a reului si nu avemu virtutea si patriotismulu de a o inlatura — că-ci atírna de noi; — nu numai nu luama nici o mesura de statu pentru apararea intereselor nostre, — dar d'in contra, agravamu reulu d'in di in di, mergendu in sensulu dujmaniloru nostri si aservindu tiér'a prin noue concesiuni, cari suntu basea de esplótare, basea de operatiune in contra nostra.

Tóte artificiile si subtilitatile dujmaniloru natiunei, ómenii nostri politici le adopta că principie politice si le aplică pe biét'a tiéra, fără se aiba pietate a-si dá séma de consecenție.

O asenenea nepasare de sórtea tierei nu ne-o potem esplicá decât prin faptulu tristatoriu, că ómenii nostri politici, lipsindu-le ideea nationala, nu se punu si pe densii in caus'a natiunei, nu impartasiescu nenorocirea sa, ci lucrăza pentru tiér'a loru nu că parinti de familia, că parinti ai tierei cumu ii numia bunulu simtiu romanu, ci că pentru o tiéra straine, că ómeni ai lumei, si d'in punctulu de vedere alu lumei, ér nu alu natiunei loru de care i-a deslipit cosmopolitismulu.

Gresielile ómeniloru nostri politici provinu numai d'in indiferentismulu si isolarea in care traiescu, de natiune, — ceea ce-i pune afara d'in simtiemantulu nationalu, si-i face a nu fi in unitate morala cu natiunea, a nu mai destinge intre interesele ei si cele straine, si astufeliu a nu lucra că membri ai corporiului nationalu.

Enormele gresieri repetite sunt cea mai deplina dovada, că numai ideea nationala este sufletul si busol'a politica a omului de statu; numai ea-i da

virtutea si simtiul politicu necesariu, spre a intielege si petrunde cau'a natiunei sale, si a o conduce astufeliu, cumu se nu dea in cursele ce-i tindu inimicii ei.

Lipsiti de acésta busola, ómenii nostri de statu mergu fără planu, fără tienta politica, ducându natiunea in necunoscutu.

Este mai multu decât tempu se ne intielegem si noi interesele, déca voimur se mai existam, si se intram in bunulu simtiu comunu, in politic'a natiuniloru. — Se inchidem o epoca funesta, epoca concesiuniloru, si se punem capetu sistemului economicu care ne ucide.

O experientia atata de desastrósa trebue se ne faca si pe noi se intielegem, că sistemulu economicu alu unui statu este sistemulu seu politicu; că cestiniile economice sunt cestiuni politice, cuprindiendo in ele ecsistentia materiala a natiunei, si că astufeliu trebue a le privi si tratá dupa ratiuni de statu, ér nu dupa sofismele economice, séu dupa consiliile celor cari au interesu că se nu mai simu, nici prin imitarea fără conscientia a altoru state, in impregui- rari politice, sociale si economice, altele decât ale nostre.

Éta ceea ce ne-a indemnatu pe langa analis'a lui Martianu, a mai grupá aici câteva observatiuni asupra starei economiei nostre nationale.

Strainii interesati a ne esplótá si a ne cuceríti'r'a prin resbelulu economicu, profitandu de lips'a de educatiune nationala a ómeniloru nostri politici, de necunoscintia loru despre interesele tierei, — acreditáza in spiritulu loru, intre alte artificii, funest'a eresie, că cu cătu se voru plantá in tiéra mai multe interese straine, cu atata va fi mai garantata independentia nostra, cu atata ne vomu civilisá mai rapede.

La acésta artificie ne poate respunde exemplul tuturor coloniilor d'in istoria si d'in actualitate. — Ce infloresce in colonii prin interesele straine? — Infloresce natiunea pamenténa? — Ori pe ruinele natiunei pamentene, se redica natiuni straine?

Acolo mergemu si noi prin plantarea intereseloru straine intre noi.

Ar fi mai simplu a dice, că pentru că se ne asecuram ecsistentia, se ne aneacsam la Austr'a si Germani'a, că-ci acolo ne duce aneacsarea economică ce se intreprinde.

Sunt doue sisteme politice: una nationala, si alta coloniala, ce se practica de statele Europei. Sisteme cu totulu opuse una alteia.

Politic'a nationala se aplica cătra sine insasi, cătra natiunea propria a statului; politic'a coloniala, se aplica in tierile pe cari unu statu le coloniséza cu prisosulu filitoru sei. Acésta politica, disa coloniala, consista in o sistema de unelти economice, cari lucrăza la esplótarea si cucerirea tierei, prin unu resbelu pacificu, intreprinsu subt form'a unoru asia numite opere de civilisatiune.

Scopulu politicei nationale este prosperitatea si conservarea natiunei statului. Ea are de regula politica, principiulu că „o natiune că si unu individu, este mai aproape de sine decât de altii;” — că d'in unitatea intereselor materiale numai, pote esf unitatea morală, si d'in un'a si alt'a intr'unite, — fort'a natiunei.“

Politica colonială are de obiectu, intemeierea elementului colonisatoriu prin esplotarea si substituirea elementului pamentenă. Ecsistentia acestuia se absorbe de celu d'antei, si astufeliu storsu de vitalitate si impilatu, — incetulu cu incetulu se stinge de inaniune, in mesura cu desvoltarea destructorilor sei, — in numele umanitatiei, alu libertatiei si alu civilisatiuniei!

Regimulu colonialu este cu atâtua mai funestu pentru poporulu indigenu, cu cătu, prin poterniculu mecanismu alu sistemiei, nu numai că totulu este miscatū in contra lui, dar insusi elu este menatū de sistema, a lucră la propri'a sa destrugere, si la constituirea ucigasiloru sei. Insasi munc'a acelui poporu este o lucrare de nimicire pentru densulu, pentru că intrandu in manile unui poporu dujmanu, ea se preface in arma in contra lui.

Tôte relatiunile poporului indigenu cu strainii suntu basate pe destructiunea lui. Nu comerciulu este pentru densulu, ci elu este pentru comerciu.

Dupa cūmu in sistem'a nationala totulu concura la binele natiunei, totulu gravitéza in giurulu ei; in politic'a coloniala totulu este inversu. Ceea ce pentru elementulu colonisatoriu este virtute, adeca iubirea de tiéra si patriotismulu, este privitu si tratatu că crima in natiunea pamentului.

Acolo unde sistem'a nu este pusa in legi, ea se afla in inim'a ómeniloru politici si a agentiloru, cari dau miscare acestui mechanismu.

Spre a ne incredintá de acésta, nu avemu decât a observá politic'a economica ce urmáza Englter'a in Englter'a, cătra natiunea sa propria, si politic'a ce totu Englter'a urmáza cătra irlandesi si cătra tierile pe care le coloniséza cu englesi. Politic'a Franției cătra natiunea francesa, si cătra poporulu arabu d'in Algeri'a. Politic'a economica a Germaniei cătra natiunea germană, si politic'a ei cătra elementele ne-germane, de exemplu a Prusiei in ducatulu de Posenu.

Principiulu politiciu alu ómeniloru de statu germani, cătra natiunea loru propria, este acelu alu unui bunu parente de familia. „Scopulu statului germanu, fundatū cu sangele si munc'a germaniloru, este o societate germană,“ — dicu ómenii politici germani. „Statul nu este o abstractiune a societatiei omenesci, ci personificarea individualitatiei nationale. Missiunea statului este a fi patria, ér nu otelu. In adeveru statul este supusu pâna la unu punctu, conditiunilor generali ale umanitatiei, dar este principalmente supusu conditiunilor speciali ale natiunei sale.“

„Nu traimus in paradisu, unde totulu este fara interesu. Bunulu Ddieu n'a populatu pamentulu cu

abstractiuni omenesci, nici cu omulu, precum elu este in sine, ci cu natiuni concrete: francesi, englesi, germani etc. — in impregiurari practice deosebite. De aceea barbatulu de statu trebuie se se preocupe numai de natiunea lui, lasandu ceriului grija in genere a umanitatiei.“

Asia cugetă ómenii de statu ai Germaniei, si resbelulu franco-germanu, care va incepe o era noua pentru politica si sciintia, punendu capetu cosmopolitismului, a datu cea mai deplina consacrare cugetarilorloru loru.

Se mai observamu sistem'a politica a regimului germanu d'in Vien'a, cătra coloniile germane d'in Boem'i'a, Transilvani'a, Bucovin'a, Galiti'a, Ungari'a etc.; — si politic'a aceliasi regim cătra elementulu romanu, si slavu; si vomu vedé că germanii austriaci se intemeiează si cresc d'in vitalitatea popórelor slave si romane; că prin sistem'a de statu opusa acestoru popore, ecsistentia loru se absorbe de germani; midu-lócele loru, fortiele loru, munc'a loru sunt intrebuințiate că instrumente de destructiune a loru. — In deosebirea acestoru sisteme politice, vomu gasi secretulu starei florite si alu civilisatiuniei sasiloru si alu celorulalți germani d'in Austri'a, si a miseriei si decadentiei in care zacu romanii si slavii.

Mai multe reale causéza acestoru popora resbelulu economicu ce li face Austri'a, decât nu le-ar cauza celu mai desastrosu resbelu militaru.

Se mai observamu sistem'a politica a guvernului rusu cătra elementele slavo-ortodoxe d'in Rusi'a, de exemplu sistemulu parentescu ce a urmatu si urmáza cătra coloniele bulgare d'in Basarabi'a ruséscă, si sistem'a vitriga ce urmáza cătra romanii d'in Basarabi'a.

Tôte statele afara de Turci'a, — care inse se afla in dissolutiune, in prad'a companiilor straine de esplotare, — facu politic'a intereselor loru nationale. Ele nu numai că au ascuratul piati'a d'in intru filioru natiunei loru (vorbim de starea reala a lucrurilor, de ceea ce este, ér nu de speculatiunile de idei, cari după expresiunea unui economistu, sunt destinate mai multu pentru esportare, decât pentru consumarea d'in intru), dar inca vedem, că intrebuintéza influenti'a si poterea loru spre a dá o directiune conforma intereselor loru, chiaru si afacerilor altorу tieri, si a face si d'in alte tieri piatie pentru comerciulu si industri'a loru.

Dar nu avemu trebuintia a aduce ecsemple d'in departare. Politic'a economica a celorulalte state o avemu inaintea ochiloru in tôte dilele in tiéra la noi. Se comparamu regimulu vamale alu statelor vecine, Austri'a si Rusi'a, aplicatu cătra densele, cătu e de nationalu si de binefacatoriu pentru industri'a loru; se-lu comparamu cu regimulu vamale ce ele voru a ne impune nove prin tratatele cu Turci'a, — pe care acumu cerca a-lu perpetuá si agrava prin conventiuni asia numite pentru desfiintarea jurisdictiuniei consolare, ér in realitate pentru infiintarea ei, — regimul care este caus'a principale a omorirei iudustriei nostre.

Se observam și chiaru în raporturile d'in intrulu tiei, sistemulu protectionist alu consuliloru cătra con-nationalii loru, solicitudinea si spriginulu pâna la nedreptate, de care incungiura interesele loru, voindu a-i subtrage pâna si dela plat'a micei patente ce li-se cere pentru intreprinderile ce facu la noi, — si sistemulu loru cătra noi si interesele nôstre, si ne vomu incredintia, că tòte statele facu deosebire intre fiii na-tiunei loru si intre straini; — că principiulu loru politiciu cătra densele nu este acelu de „omu si omu,” pe care-lu propaga numai cătra noi; că ele suntu cosmopolite numai, cătra altii, cătra noi, ér nu, si cătra densele.

Acésta sistema statornicu practicata de tòte statele civilisate, trebuie se ne convinga si pe noi de legea naturei: că in economia politica mai multu inca decât in cea privata, este „alu meu si alu teu” si candu n'ai, nu-ti dà nimene; că o națiune că si unu individu, are interesele sale deosebite de ale altoru popore; economia sa propria, deosebita de a altoru popore, resultatu alu istoriei sale, alu condi-tiunilor ei politice si sociale, alu diferenției de religiune si alu impregiurarilor ei nationale deosebite de ale altoru popore; că prin urmare, fia-care statu face politic'a intereselor națiunei sale, ér nu a lumei intregi, nu politic'a strainiloru, precum facemu noi.

„Este curiosu, că națiunile se necunoscu atât de multu unele pe altele. Umanitarii sunt nebuni de a crede, că zidurile, gardurile, barierele, ce erau intre națiuni, s'au micsuratu. Personalitatea cres-cenda, desparte, d'in contra, d'in ce in ce mai multu, d'in óre-care puncturi de vedere, si națiunile că si individii.“ (Jules Michelet, La France devant L'Eu-rope 1871.)

O națiune cu cătu se civiliséza, cu atât devine mai prevedetore si mai politica, adeca mai egoista. Exemplu: Anglia si Germania, cari prin civilisa-tiune, prin „personalitatea crescenda“ au deveștiu atât de egoiste.

„Intr'o casa onesta se face deosebire intre familia si óspeti. O tiéra nu este o carciuma.“ (E. Viol-let-le-Duc. Mémoire sur la défense de Paris 1871.)

Noi romani — noi insine in statulu nostru, in cas'a nôstra — urmam cătra națiunea romana, cătra noi insine, o politica coloniala, unu sistemulu economicu dujmanu; avendu de resultatu, că tòte averile se tréca dela romani la straini; facându apel la invasiunea strainiloru in tiéra prin avantajele ce li dă; lucrându a face comerciulu d'in intru internationalu; proprietatea pamentului patriei nôstre, in locu de proprietate romana, proprietate internationala; interesele si afacerile nôstre, romane si interne, afaceri internationale, si constituindu prin acésta o tiéra in stare de conproprietate, o societate internationala: ceva im-posibilu, o amestecatura babilonica, unu chaosu umanu, in care națiunea romana, desmembrata, desfacuta d'in corpu de națiune in individe, se disolva, spre a esi

d'in acestu chaosu, pe ruinele ei, unu statu strainu, — statul germanu.

Sistemulu ce alte state practica cătra straini, noi l'aplicam cătra insine.

Acestu sistemulu opusu națiunei, ne stórcе de vitalitate si ne eliminéza pe noi, intocmai cumu se face in colonii cu indigenii.

In ori-ce statu, națiunea este scopu. Relatiunile cu strainii sunt subordonate intereselor nationali. Comerciulu este pentru națiune, ér nu națiunea pen-tru comerciu.

In sistem'a nôstra economica vedem inversulu.

Că si in o colonia, totulu e subordonat intereselor straine, si ceea ce infloresce si se redica in tiéra, suntu interesele straine.

Nu se creéza nici o institutiune nationala, umanitaria, civilisatória, ci institutiuni jidovesci: anti-national, anti-umane, anti-civilisatórie, carora li se pune eticheta fraudulósa de banca romana, creditu romanu etc.

La noi, că si in o colonia, esceptandu unu micu numeru de familii, este mai avantajosu a fi strainu decât pamenténu.

O alta eresie funesta s'a acreditatu de scól'a cos-mopolita in spiritulu nostru, cumu-că in cestiunile economice, in cestiuni de drumuri de feru si de banci se nu facemu politica, in comerciu se nu facemu politica, in administratiune se nu facemu politica etc.

Astu-feliu pe nesimtite amu scosu politic'a d'in totu statulu, amu remasu unu statu fara politica, lasandu strainiloru se faca politic'a intereselor a tierei nôstre.

Candu pieru națiuni prin cestiuni economice, cumu perimu noi, candu se redica națiunii prin cestiuni econome, cumu sunt englesii si germanii, cumu nu suntu politice cestiunile economice?

Cosmopoliti sunt consequenti: candu nu se considera decât individele, ér nu națiunea, atunci nu e nimica politica. — Dar nu intielegemu pe acei cari dicu, că voru că națiunea se traiésca, si dau in asta cursa.

Candu prin concesiuni si prin ocuparea piatiei d'in intru si a proprietatiloru, strainii se constitue la noi in statu in statu, in individualitatii nationali deosebita, precum sunt jidovii si germanii; candu asia dara se intreprinde cucerirea tierei si nimicirea na-țiunei nôstre pe calea economica, a discută natur'a politica a cestiuniloru economice, este a discută evi-denti'a.

Prin sistemulu nostru economicu este organisata perirea nôstra prin noi insine. Noi toti, lucrurile nôstre, institutiunile nôstre, munc'a nationala, menati de acestu mechanismu, lucramu fara conscientia de ceea ce facemu, la propri'a nôstra destrugere.

(Va urma.)

Colectiune de diplome

d'in diplomatariulu comitelui Iosifu Kemény, care privescu mai alesu pe români (valachi).

(Continuare.)

1366. 11. May. App. D. Tr. T. III.

Dionisiu vaivodulu Transilvaniei arata, că in acestu anu s'a tenu tu la orasiulu Turda congregatiune, adeca dieta generale, in care au fostu representati nobili tierei, secuii, sasii si alti locuitori d'in alte classi si conditiuni de ómeni. D'in mandatulu regelui, in acea dieta a trebuitu se'si produca fia care locuitoriu dreptulu de a lua vama dela poduri etc., decă 'lu va fi avutu, spre care scopu trebuea se produca fia care documente in serisu. Cu acea ocazie au esit u intre altii, Ladislau (Vladu) filiu alu lui Dumitru dela Ciemantelu si Stefanu filiu alu lui Toma dela Candea*) si au declaratu, că ei avea unu podu facutu preste Ternav'a mica, dela care au luat vama cu dreptu castigatu dela regele, că inse sasii locuitori in comunele Curcea si Bogatu (ambele in scaunulu Medeasiului) venindu cu furia mare si armati, au omorit u pe boierulu Toma, si depredandu tóte averile lui, ii rapira si documentele respective.

Nos Dyonisius Wayvoda Transsilyanus, et Comes de Zonuk, memoriae commendamus, quod cum in congregatione nostra Universis Nobilibus, Sieulis, Saxonibus, ac alterius cujuscunque Status et conditionis hominibus partis Transsilvane, facta publica proclamatione de regio edicto feria secunda proxima post festum beatorum Philippi et Jacobi Apostolorum Torde celebrata,** de mandato ejusdem Domini Regis, universis nobilibus, et alterius cajusvis status, et praeminentie hominibus tributa tam in terris, quam in aquis habentibus in eadem congregatione nostra, instrumenta sua, super tributo suo confecta, coram nobis exhiberi commisissemus***). Tandem inter ceteros Ladislaus filius Demetrii de Chykmanhel, et Stephanus filius Thome de Kend de medio universorum consurgendo, nobis curaverunt declarare isto modo: quod ipsi super fluvium Kykullew minori pontem constructum haberent, super quem tributum consuetum exigerent, super quo etiam tributo regalia munimenta habuissent, sed quondam Saxones de Keurus et de Bogach diabolico furore repleti, ad domum quondam ejusdem Thome patris predicti Stephani in eadem Kend habitam potentialiter manu armata veniendo, crudeli nece eundem Thomam interemissaient, omnia bona ejusdem Thome auferendo, et asportando, inter alia bona dicti Thome ipsa regalia munimenta super ipso tributo, et aliis juribus ipsorum confecta recipiendo asportassent, que omnia Judicibus nobilium et universis nobilibus septem comitatuum prediecte partis Transsilvane constarent evidenter, petentes nos, ut iidem Judices nobilium, jurati assessori, et universi nobiles, qualem de premissis scirent, per nos requisiti faterentur veritatem. Cumque nos eosdem Judices

nobilium, juratosque assessori, ad fidem eorum Deo debitam, fidelitatemque Domino nostro Regi, sueque sacre corone Regie observandam, tanto vivifice crucis ligno nobis prestitam super premissis requisitos habuissemus, mox iidem Judices nobilium, juratiique assessori ad premissam eorum fidem, simul cum tota universitate nobilium eidem congregationi nostre adherentium, omnia premissa et singula premissorum per eosdem Saxones de Keurus et Bogach universos perpetrata et illata fuisse, unanimi et concordi testificatione affimarunt. In quorum affirmative assertio-nis testimonium presentes prescriptis Ladislao et Stephano duximus concedendas. Datum octavo die con-gregationis nostre antedictie, in loco prenotato, anno Domini Milessimo CCC. Sexagesimo Sexto.

1366. 13. July. App. D. Tr. T. III.

Regele Ludovicu I. trimisese in Transilvania comissari pe Nicolae banulu Croatiai si pe Petru vicevavodulu tierei, că se judece si se compuna multime de certe si turburari escate pentru possessiuni de pamantu, intre nobili, secui si sasi d'in tota tiéra. Intre acele certe a fostu si una pentru hotarulu numitu Lapusiu d'in comitatulu Albei, causata intre unu boieriu anume Ioanu alu lui Gegus dela Mulencrugu si intre sasii d'in Copsia, unde sasii érasi revoltandu, s'au portat cu mare brutalitate, si nu s'au lasatu, pâna nu s'au impartit acele locuri intre ei si intre acel aristocratu.

Nos Ludovicus Dei Gratia rex Hungariae etc. memoriae commendantes tenore praesentium significamus universis, quod cum fideles nostri dilecti, videlicet magnificus Nicolaus de Zeech Regnorum nostrorum Croatiae, Dalmatiae Banus, ac Petrus de Jara vices gerens*) magnifici Baronis Dyonisy Wayvodae Transilvani, quos in medium Nobilium Sieulorum et Saxonum terrae nostrae Transilvanae ad reformatum et componendum universarum licium, et disturbiorum materias ratione terrarum et metarum inter eos litigiose vigentes, pro specialibus in nostra persona hominibus nostris deputantes confidenter transmisseramus cum nostro regio pleno mandato, post aliarum metarum, et terrarum rectifications ad quamdam terram Lapus vocatam in comitatu Albensi Transilvano existentem, praetextu cuius fidelis noster miles magister Joannes filius Gegus de Almakerék asserens ipsam fore terram suam haereditariam, cum populis, seu Saxonibus nostris de villa Kapus diversa certaminis, et multa contentionis genera a multis retroactis temporibus, et jam ad nostrum scitum habuisse dinoscitur, personaliter pervenissent, licet eam veluti suam haereditariam dictus magister Joannes sibi totaliter restitui inibi petierit, tamen quia videbatur ipse et magister Joannes non posse memoratam totalem terram adversus insolentias, et infestationes, tumultus populorum, et Saxonum eorundem, qui terram ipsam prius, ut fertur, indebitate utebantur, pacifice obtinere, igitur iidem homines speciales nostram ad hoc ple-

*) Cunoscute familia romanescă, astazi a comitatului Kendeffi.

**) fors Comitia. — (***) Productio.

Originale in pergamente patenter expeditum, in cuius dorso apparet vestigium sigilli super cera flava appressi; possidet J. C. Kemény.

*) Vice-Vajvoda.

Ex originali eruit Dan. Cornides Ms. T. I. p. 245.

Edidit: Fejér C. D. T. IX. vol. III. p. 567.

nariam habentes facultatem, propter bonum pacis et quietudinis ambarum partium, praefatam terram Lapus inter ipsas partes dividendo hoc ordine limitassent, et limitarunt per metales distinctiones, quod primum in planicie cuiusdam sylvae juxta antiquam metam ipsius magistri Joannis, ex parte villae Fetantelke nuncupata separantem novam metam terream erexissent, ... et ibi cursus praedictarum metarum, inter ipsas partes terminantur, prout haec omnia in literis eorundem Nicolai Bani et Petri vice-vayvode in Ugra circa fluvium Olth in anno supradicto datis, et per praefatum Joannem nobis ad confirmandum praesentatis vidimus plenius contineri. Nos itaque consideratis fidelitatibus, et servitiis ipsius magistri Joannis, et Petri filii sui majoris, juvenis scilicet aulae nostrae regalis, quibus ipsi nostram continuo placant, et imitantur voluntatem, divisionem terrae per nominatos speciales homines nostros modo praehabito factam, et metarum cursus superius expressatos, ac literas ipsorum Nicolai Bani, et Petri vice-vayvodae exinde confectas, acceptamus, ratificamus, et praesentium sub secreto sigillo nostrarum literarum patrocinio de novo confirmamus. Praesentes etiam sub majori nostro sigillo privilegialiter emanari faciemus, dum fuerint nobis reportate. Datum Albae-Gyulæ in die S. Margaretha virginis anno Domini M. CCC. Sexagesimo Sexto.

1366. 26. Nov. App. D. Tr. T. III.

Mandatulu vicevaivodului Petru către capitululu eclesiei dela Alba-Iuli'a, prin care se dispune, că se se tramita comisari la facia locului, pentru că sasii d'in Copcea in scaunulu Medeasiului au navalitu in capu de nopte in mosi'a boieriului Ioanu alu lui Gegus, facundu'i dauna mare.

1366. In sancto Emerico, in quindenis festi Martini conf. Petri vice-vayvodae Transilvani mandatum ad Capitulum Ecclesiae Transilvanae, ut inquirat in potentiam Saxonum de Kapus sedis Medgyes, qui possessionem magistri Joannis filii Gegus de Almakerék, Hunsfalva vocatam, noctis in silentio invadendo ibidem damna intulerunt. Homines regii ad hanc inquisitionem designantur magister Nicolaus filius quondam Simonis Bani de Darlacz, vel Apor, aut Ladislaus filius Emerici de Ernye, seu Joannes filius Michaelis de Almás.

Ex Ms. Dan. Cornides T. II. p. 46.

Per Extensem Edidit: Fejér C. D. T. IX. vol. III. p. 641.

(Va urma.)

Apelul de abordamentu la dictionariulu limbei romane.

Dictionariulu limbei unei natiune este pentru densa carte a cartiloru, bibli'a nationale: imbratisandu limb'a in totulu seu, in forma că si materi'a sa, dictionariulu limbei nationale coprinde chiaru prin acésta totu ce a cugetatu, a simtitu si a facutu natiunea ce o vorbesce, vieti'a colectiva, cu unu cuventu, marelle susletu alu in-

tregei natiune, fără care acésta nu pote viua că individualitate bine distincta si independinte de alte individualitati colective de acelasi nume. Decca dara, din acestu punctu de vedere, unu dictionariu nationale este un'a carte de insemnatate vitale pentru veri-ce alta natiune, ce are se fia elu pentru noi romanii, carora streinulu reu voitoriu si asprimea tempurilor le-au intunericat istoria, le-au coruptu datine si institute strabune, le-au stersu si nimicitu si alte caractere de individualitate nationale, si nu le-au remasu decat limb'a că singuru necontestat documentu de ce amu fostu si ce s'aru cadea se simu.

La aceste consideratiuni se adaugu altele particulare limbei romane de un'a importantia, decca se pote, si mai vitale. In organismulu limbei nostre s'a incubat multime de strainismi, paraziți ce-i impedecca desvoltarea, gunoie ce-i turbura limpeditatea; pre corpulu acestei nobile fica a latiului tempulu a impresu multime de venetari, cari vatama frumsetia si gratiele ei de vergina romana; si poporulu romanu nu se insiela in instinctulu, prin care tende de catu'-va tempu, de candu s'a desceptat in elu conscientia nationale, tende din tota anima se-si vedia limb'a curatita de acei paraziți periculosi si vindecata de acele venetari ce o desfigura, pentru că astu-feliu cu unu di mai inainte se pote figura cu demnitate alaturea cu nobilile sale surori: latina, italiana, francesa, ispanica, portugalica. Afara de acésta, pe deplinu convinsi că fără cultura, fără scientia, nu mai e scapare nationale, romanii din tota anghieurile pasiesc astadi cu unu de lauda si nobile aventu pe cala culturei, in care amarita sorta ce au avutu i-a facutu se remana asia de inapoi; si fiindu-ca progresulu in cultura se traduce in desvoltare si apropiare de noue idee, cari ceru expresiune in limba; de aci necesitatea imperiosa de a forma si introduce in limba alta multime de cuvinte noue. Candu 'si cugeta cineva ce s'a facutu pentru curatirea limbei de paraziți straini si inavutirea ei cu noue expresiuni numai de diece ani incóce, anima sa de romanu nu pote se nu-i bata de bucuria; dara lucrulu are si periclele sale, si inca de cele mai mari si mai funeste: inovandu toti de tota partile in diverse moduri, dupa capritie si fără norma rationale si constante, vomu ajunge la unu adeverat Babelu, in care cu stricarea unitatiei de limba, prin care romanii din tota partile s'au simtitu pana astadi că unu singuru corp cu unu singuru susletu, s'aru rupe si corpulu natiunei in mai multi trunchi; inovandu cu locu si fără locu, si din nefericire mai desu fără locu din lipsa cunoscintiei afunde a limbei poporului, vomu ajunge in curendu la un'a limba serbada si decolorata, pe deplinu storsa si secata de acelu sucu de vietia, care 'i vine din marelle susletu alu poporului romanu, la o limba prin urmare neputintiosa si inepta a esprime cugetarea cu totu pondulu si in tota poterea si divina ei splendore; introducendu in fine inovatiuni, cari aru remanea necunoscute marelui maioritali a natiunei, vomu perde in curendu fericirea de care ne amu bucurat pana astadi, fericirea de a vorbi cu totii, dela banu pana la tieranu,

un'a si aceeasi limba; vomu aduce neintielegere si recire de ânima intre frati de acelasi sange; vomu condamnă cea mai mare parte a poporului la ignorantia si barbaria, si astu-feliu vomu privă natiunea de cele mai energice poteri pentru marirea si glorificarea ei. La pericile care amenintia asia de gravu venitoriulu nostru de natiune, pôte pune o stavila numai unu dictionariu nationale, care coprindiendu stratele vechi că si cele noue ale limbei, celoru puçini se deschida fecundele si datatorile de viétia suntane ale limbei popularie, éra celor multi se facilite cunoscintia nouelor cuvante serace de intielesu, pentru că ei se le intórcă pline de sensu, viétia si de energia, si asia in fia-care cuventu esitu d'in gur'a romanésca se bata ânim'a si se respire susletulu poporului romanescu intregu; care dandu ultimele radecini si presentandu insemnarile cele mai primitive ale cuventelor, se puna pre totu fiuilu de romanu, pàna la unu punctu, in stare de a studia si intielege limb'a sa cu acelasi folosu ce tragu puçinii favoriti de sorte d'in studiulu limbelor clasice; care, in fine, pentru fia-care cuventu se dea fia-carui romanu o norma, dupa care susletulu unicu alu natiunei se se esprime in unulu si acelasi cuventu.

In fine dis'a, că „scientia este putintia,” a ajunsu astadi pentru tota lumea un'a asioma; si că se ne incendentiamu despre acestu adeveru, n'avemu nevoia se mergemu prea departe, la marile si putentile natiuni ale apusului, de exemplu; ci un'a aruncatura de ochiu impregiurulu nostru, la natiuni cu multu mai serace si mai puçinu numeróse decatú noi romanii, ne va arata ce sacrificie facu ele pentru scientia si cultur'a nationale: lasa-se-voru dara romanii se-i intréca si ungurii, serbii, grecii etc.? Societatiei academice romane s'a impusu tocmai greu'a sarcina de a ridicá unu templu scientiei si culturei romanesci, si de a aprende in elu unu mare si nestinsu focariu, de unde lumin'a, caldur'a si vieti'a se se pôta respandí in tota sulfarea romanésca; dara midiulcele puse la dispositiunea ei pentru acestu mare si mindru scopu suntu cu totulu nesuficienti. Multiamita inse generositatieri barbatului de fericita memoria, Evangelie Zappa, anteia proba de dictionariu alu limbei romane a inceputu se ésa la lumina sub auspiciile societatiei; si acésta presenta, pe langa insemnatele consideratiuni mai susu espuse, fia-carui romanu si oca-siunea bine-venita, credemu, de a-si dâ obolulu seu pentru inaltiarea templului scientiei si culturei nationale, facéndu, intru catu spendiura dela densulu, că prin reincassarea sumelor ce se despenderu pentru lucrarea si tiparirea acestui dictionariu, societatea academica romana se-si maréscă intru catu-va mediele necesarie pentru ajungerea scapurilor sale salutarie natiunei preste totu si fia-carui romanu in parte. Nu ne indoimur dara unu momentu ca romanii, cari vréu se viuedie, si se viuedie viétia latina, se voru intrece a imbratisá si sustienea radicare aadeveratului monumentu alu romanitatiei si latinitatiei nostre.

Eca acumu si conditiunile abonamentului la dictionariu:

Dictionariulu limbei romane va coprinde aproape de 100 de côle, si va aparea in fascicule de 4 pàna la 5 côle.

Pretiulu abonamentului este de 40 lei nuoi, din care jumetate (20 lei nuoi) se va respunde inainte, éra restulu dupa esirea la lumina de 50 de côle.

Domnii colectanti, cari voru face 10 abonati, primescu unu exemplariu gratisu, séu unu beneficiu de 10%; cari voru face 50 de abonati, primescu unu beneficiu de 15%; cari voru face 100 de abonati, primescu unu beneficiu de 30%.

Cá apendice la dictionariu, amesuratu cu literele corespondietorie din acésta si in aceeasi conditiuni, va aparea si glossariulu.

Membrii delegatiunei societatiei academice romane: A. T. Laurianu, P. Poenariu, I. C. Massimu, V. A. Urechia.

Ad Nr. 286—1871.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asociat. trans. dela siedint'a comit. din 3 Oct. a. c. pàna la siedint'a aceluia din 8. Noembre 1871.

1) Dela dn. consil. pub. pens. P. Dunc'a (pre langa tacs'a de membru ord. pentru totudean'a solvita in 186 1/2) s'au mai incassatu alti 100 fr. in o obligatiune de statu, facunduse membru fundatoriu alu asoc. trans.

2) Dela dn. prof. dr. Ilariu Puscaru tacs'a de m. ord. pre 187%, 5 fr.

3) Dela dn. senatoriu Petru Rose'a tacs'a de m. ord. pre 187%, 5 fr.

Sibiu in 6. Noembre 1871.

Dela secretariatulu asoc. trans.

Ad. Nr. 286—1871.

Contribuiri incurse

in favórea fondului academie romane de drepturi.

1) Dela dn. advocatu in Abrudu, Bas. Popu de Harsianu in 2 obligatiuni de statu Nr. 138,833 si 138,834 din preuna cu couponii dela 1. Fauru 1872 că ofertu 200 fr.

2) Prin dn. red. Alecsandru Romanu s'au trimesu pentru fondulu academie (strapusi prin dn. Vis. Romanu) că contribuiri 5 fr. 30 cr. si anume: a) dela dna. preotesa Isabella Danu nasc. Anderco-Homorodeana 1 fr.; b) dn. Eli'a Comanu nasc. Anderco-Homorodeana, preotesa 1 fr.; c) dn. notariu Greg. Iug'a 1 fr.; d) dn. Artemiu Anderco Homorodeanu, stud. 2 fr. 30 cr. Sum'a că mai susu 5 fr. 30 cr.

3) Prin dn. candidatu de prof. A. P. Alexi s'au trimesu a) că venitu curatu dela o conferintia literaria tienuta de domnia sa in Siomeut'u mare 15 fr.; b) ér că contribuiri pentru fondulu academie 22 fr.

4) Prin dn. red. alu Albinei Vine Babesiu s'au trimesu pentru fondulu academie, si anume: a) dela dn. docente in Resiti'a Banatului, Ios. Popescu 3 fr.; b) dn. cetatianu totu in Resiti'a Banatului, Georgie Popescu 2 fr.; c) dn. docente de Pisionu, Silviu Suciu 2 fr. Sum'a 7 fr.

5) Dela dn. consil. pub. in pens. Pavelu Dunc'a că ofertu in favórea fondului de academia in 3 oblig. de statu 300 fr.

Sibiu 8, Noembre 1871.

Dela secretariatulu asoc. trans.

Prin dn. directoriu gimnas. in Beiusiu, Teodoru Kövári s'au trimesu că contribuiri incurse in favórea fondului academiei, parte dela domnii profesori gimnasiali, parte dela studentii dela acelu gimnasiu, cumu si dela alti benevoitori, in urma venitulu curatu dela o petrecere de jocu, data de junimea studiosa de acolo, cu totulu 131 fr.

A. Dela domnii profesori gimnas. si alti benevoitori.

Teod. Kövari, direct. gimn. 5 fr. Michaiu Bandiciu 1 fr. Ioanu Selagianu 1 fr. Georgie M. Marinescu 2 fr. I. Iutiu 1 fr. St. Szády 1 fr. Alecs. Bozintanu 1 fr. Simeonu Buleu 1 fr. Teod. Rosiu 3 fr. Moise Nesiu 1 fr. Ionu Zaica 1 fr. Ionu Barbulu 1 fr. Teod. Dringó 2 fr. Danila Maiorescu Frumetariu-Beiusiu 2 fr. Ioanu Sorbanu, capitanu supr. in pensiune 10 fr. Teod. Ardeleanu 2 fr. Demetriu Horvath 1 fr. Ioanu Lazaru 1 fr. Sum'a 37 fr.

Dela class'a II. gimn. s'au trimesu 5 fr. List'a nu s'au inapoiata.

B. Dela studentii d'in class'a VIII. gimn. d'in Beiusiu.

Gavrile Ardelenu 1 fr. 50 cr. Dum. Cornea 1 fr. Petru Iliesiu 50 cr. Ioane Groza 50 cr. Iosifu Gentiu 50 cr. Teod. Andru 1 fr. Severu Marcu 50 cr. Lazaru Gavrilu 1 fr. Georgie Filipu 50 cr. Georgie Podina 50 cr. Zach. Cereu 1 fr. 60 cr. Tisch Mauritiu 50 cr. Ioanu Roythi 40 cr. Petru Östatea 50 cr. Sum'a 10 fr. 50 cr.

C. Dela studentii d'in class'a V. gimn. d'in Beiusiu.

Absolonu Todea 1 fr. 50 cr. Ioanu Nicol'a 1 fr. Petru Nicol'a 50 cr. Georgiu Foic'a 50 cr. Giurgiu Ioanu 1 fr. Petru Albescu 1 fr. Demetriu Bogoeviciu 1 fr. Nicolau Groz'a 1 fr. Gavrilu Gavrilescu 3 fr. Sum'a 10 fr. 50 cr.

D. Dela studentii de class'a IV. gimn. d'in Beiusiu.

Nestoriu Porumbu 1 fr. Sida Dionisiu 1 fr. Bufteanu Nicolau 60 cr. Miclutia Petru 50 cr. Gerlanu Ioanu 25 cr. Rapajka János 30 cr. Sum'a 3 fr. 65 cr.

E. Dela studentii de class'a I. gimn. d'in Beiusiu.

Georgiu Costin'a 10 cr. Florianu Selagianu 10 cr. Ves'a Georgie 10 cr. Selagianu Gabrielu 5 cr. Bogdanu Vasiliu 10 cr. Scrobu Georgie 10 cr. Pop'a Sofroniu 10 cr. Szabó Florianu 10 cr. Driha Teodoru 10 cr. Georgiu Micula 10 cr. Popu Iuliu 20 cr. Sum'a 1 fr. 15 cr.

Sibiu 22. Noembre 1871.

Dela secretariatulu asoc. trans.

Consemnarea banilor incursi

eu ocasiunea petrecerii de jocu date de tenerimea studiosa romana d'in Beiusiu in 23. Iuliu a. c. in folosulu academieei rom. de drepturi

Dela domnii contribuitori: Augustinu Antal 2 fr. Teodoru Rosiu 2 fr. Dan. Maiorescu 1 fr. Samuilu Szabó 2 fr. Petru Ciceronescu 3 fr. Ioane Barbulu 2 fr. Ignatie Sint'a 1 fr. Dómn'a Marcusiu 1 fr. Horváth Demetrie 2 fr. Georgie Vasilieviciu 5 fr. Paulu Popu 3 fr. Alecsandru Bozontanu 2 fr. Georgie Sfurlea 1 fr. Ioane Muresianu 1 fr. Ioane Malik 1 fr. Alexiu Siposiu 1 fr. Iosifu Rosiu 1 fr. Veduv'a Caba 2 fr. Veduv'a Kováts 1 fr. Gregorius Gruitia 2 fr. Ambrosie Cretiu 2 fr. Sim. Buleu 2 fr. Mich. Csordás 1 fr. Petru Kocs 1 fr. Ladislau Vas 1 fr. S. Milianu 5 fr. Veduv'a Marianu 60 cr. Ditrich 3 fr. Duresciu 2 fr. Mich. Bandiciu 2 fr. Gavr. Cosm'a 3 fr. Ladislau Szabó 2 fr. Ioane Dotzi 1 fr. Nicolae Popu 1 fr. I. Budó 1 fr. Paulu Paladi 2 fr. Dem. Negrénu 3 fr. Gruitia 1 fr. Sitasitia 2 fr. Moise Nesiu 2 fr. Ilie Ferentiu 2 fr. Teod. Ardelenu 2 fr. Teod. Gentiu 1 fr. Pavelu Balázs 2 fr. Ioane Velovanu 1 fr. Ferd. Szalay 1 fr. Parteniu Cosma 5 fr. Teodoru Köváry 5 fr. Georgie Borha 3 fr. Ioane Zajka 1 fr. Ioane Selagianu 1 fr. Ioane Vass 4 fr. Petru Suciu 4 fr. Ioane

Szilágyi 1 fr. Paladi 2 fr. Emil Janeso 1 fr. Biedermann 1 fr. Vilhelmu Kúchler 1 fr. Teod. Dringó 1 fr. Katona 2 fr. Molnár 2 fr. Venitulu face 117 fr. 64 cr. Spesele 54 fr. 44 cr. Venitu curatu pentru academia, remane 63 fr. 20 cr.

Bibliografia.

A esitu de sub tipariu si se afla depuse la cassariulu societatiei academice romane, dn. Dem. Iareu. Bucuresci, strad'a pensionatului Nr. 12, urmatóriele opere:

ANALELE SOCIETATIEI ACADEMICE ROMANE. Tom. I. 4 lei noi; tom. II. 2 lei noi; tom. III. 2 lei noi.

GRAMATIC'A LIMBEI ROMANE, part. analitica, de Tim. Cipariu, membru acad. rom. 5 lei n.

OPERELE LUI TACITU, traduse in limb'a romana de Gavr. Munteanu, idem 6 lei n.

Dnii librari primescu unu beneficiu de 10% pentru desfacerea unui numeru de 10 ecs., de 15% pentru desfacerea unui numeru de 50 ecs. si de 20% pentru desfacerea unui numeru de 100 ecsemplarie.

DICTIONARIULU LIMBEI ROMANE va coprinde aprópe la 100 côle cu formatu mare, si va apare in fascicule de 4 pâna la 5 côle.

Pretiulu abonamentului pentru opulu intregu este 40 lei noi, d'in care diumetate (20 l. n.) se va respunde la primirea antaiului fasciculu, éra restulu dupa esirea celor 50.

Abonamentulu se face in Bucuresci la cassariulu societatiei academice romane, dn. Dem. Iareu, strad'a pensionatului Nr. 12, si la librari, éra in districte la domnii institutori ai scóleloru primarie si la domnii revisori scolari; afara d'in marginile Romaniei libere la librarii cei mai renumiti.

Domnii colectanti cari voru face 10 abonati, primescu unu ecsemplariu gratis, seu unu beneficiu de 10%; cari voru face 50 abonati, primescu unu beneficiu de 15%; cari voru face 100 abonati, primescu unu beneficiu de 20%.

ELEMENTE DE ISTORI'A ROMANILORU

pentru scólele poporali

de A. Tr. Laurianu. Edit. a nou'a corrésa si adausa. Sibiu, 1871. Tipariulu si provedietur'a tipografiei lui S. Filtsch (W. Krafft).

Pretiulu unui ecs. este 30 cr. v. a.; la unu numeru mai mare numai cu cete 27 cr.

Istori'a Romaniei, a carei sórte de seculi este legata de cea a tierei nóstre, e absolutu necessariu se o studieze tenerimea romana, si credemu că reputatiunea autorului pe campulu istorieei, este cea mai buna garantia pentru introducerea acestui opu in scólele poporali romane de aici, ceea ce pre langa pretiulu celu moderatu se poate efectuá cu atâtua mai usioru.